Liitteet

Liite A. Kehyssääntö

Hallitus sitoutuu noudattamaan asettamaansa kehyssääntöä ja siihen perustuvaa vaalikauden ensimmäiseen julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvää valtiontalouden kehyspäätöstä. Hallitusohjelman kirjauksia ja muita toimenpiteitä toteutetaan siinä määrin kuin se on kehyksen puitteissa mahdollista.

Vaalikauden kehyksestä varataan vuosittain 400 milj. euroa lisätalousarvioita varten. Vuonna 2027 hallitus voi käyttää lisätalousarviovarauksesta korkeintaan 100 milj. euroa. Lisäksi kehyksestä varataan jakamattomaksi varaukseksi 120 milj. euroa v. 2024, 150 milj. euroa v. 2025, 180 milj. euroa v. 2026 ja 250 milj. euroa v. 2027. Jakamaton varaus ja lisätalousarviovaraus on mitoitettu kattamaan kaikki ennakoimattomat menotarpeet (päätösperäisyyttä vaativat ja ns. automaattiset muutokset). Hallitus sitoutuu siihen, että varauksia jätetään käyttämättä ja kehystasoa lasketaan vastaavasti, jos menopaineet eivät välttämättä edellytä varausten täysimääräistä käyttöä.

Menokehyksen tarkoitus on rajoittaa veronmaksajan maksettavaksi koituvien menojen kokonaismäärää. Kun talousarviossa tehdään tämän näkökulman kannalta neutraaleja muutoksia, vaalikauden kehykseen voidaan tehdä niitä vastaavat tarkistukset.

Hallitus ei käytä veronhuojennuksia tai verotukia kehyksen kiertämiseen. Hallitus ei myöskään käytä osakeluovutuksia, saatavien luovutuksia, rahastoja tai muita keinoja kehyksen kiertämiseen menokehyksen tarkoituksen vastaisesti. Tämän systemaattinen arviointi sisällytetään osaksi hallituksen päätöksentekoa.

Kehystarkistuksin varmistetaan tarvittaessa, että kehys ei rajoita menojen uudelleenbudjetointeja, menokokonaisuuksien ajoituksen muutoksia (ml. EU-rahastojen menojen ja EU-jäsenmaksun ajoituksellisia muutoksia) eikä perusteettomasti liian suurina saaduiksi osoittautuneiden tulojen palautuksia tai korvauksia. Kehystarkistuksin varmistetaan myös tarvittaessa, että kehys kohtelee samalla tavalla yhtä suurien verotukien ja menojen keskinäisiä vaihdoksia. Samoin kehystarkistuksin varmistetaan, että kehys ei rajoita valtion T&K-rahoituksen uudelleenkohdentamista eri kohteiden välillä (muutokset valtuus- ja määrärahabudjetointien välillä) silloin, kun se tapahtuu T&K-rahoituslain mukaisen kokonaisuuden sisällä.

Vaalikauden kehykseen tehdään vuosittain hintatason muutoksen edellyttämät tarkistukset. Hintatason tarkistusta yksinkertaistetaan muiden kuin lakisääteisen tai sopimusperusteisen hintatarkistusten piirissä olevien kehysmenojen osalta. Kyseisten menojen hintakorjaus tehdään jatkossa kerran vuodessa kuluttajahintaindeksin ennusteen mukaisesti. Kehyksen hintataso- ja rakennetarkistusten lisäksi vaalikauden kehyksen kokonaistasoon ei tehdä muita korottavia tarkistuksia.

Jos menojen taso lisätalousarvioiden jälkeen jää kehystason alle, voidaan erotus, kuitenkin enintään 200 milj. euroa, käyttää seuraavana vuonna kertaluonteisiin menoihin kehyksen estämättä.

Kehyksen ulkopuolelle kuuluvat:

- Työttömyysturvamenot (ml. kuntien valtionosuuksiin kohdennettavat ao. menojen muutokset), toimeentulotukimenot, palkkaturva ja asumistuki. Mainitut menot luetaan kui- -tenkin kehykseen niiden perusteisiin tehtyjen muutosten ja muiden niiden tasoon vaikuttavien harkinnanvaraisten päätösten menovaikutusten osalta. Mikäli harkinnanvaraisen päätöksen tarkoituksena on vahvistaa julkista taloutta, ei kehystasoa kuitenkaan koroteta.
- Valtionvelan korkomenot.
- Valtion päättämien veroperustemuutosten (ml. sosiaalivakuutusmaksujen) mahdolliset kompensaatiot muille veronsaajille.
- Teknisesti välitettyjä suorituksia ja ulkopuolisilta saatavia rahoitusosuuksia määrältään vastaavat menot.
- Siirto valtion televisio- ja radiorahastoon.
- Arvonlisäveromenoihin osoitetut määrärahat.
- Finanssisijoitukset. Finanssisijoitus luetaan kuitenkin kehykseen kuuluvaksi menoksi, mikäli päätöksentekohetkellä sen katsotaan olevan lopullista menoa.

Ukrainalaisten auttamiseen ja tukemiseen Suomessa on varauduttu kehyksessä. Tämän lisäksi Venäjän hyökkäyssodan johdosta Ukrainan tukemiseksi tarkoitettu uusi ja tilapäinen puolustusmateriaali-, siviilimateriaali- ja humanitaarinen apu katetaan kehyksen ulkopuolisena. Edellä mainitut kahdenvälisiin tai monenkeskisiin sopimuksiin perustuvat menot otetaan huomioon kehystason rakennekorjauksena, eli vaalikauden kehystä nostetaan menoja vastaavasti.

Hävittäjähankinnat on huomioitu kehyksessä. Hankintasopimuksen mukaiset indeksi- ja valuuttakurssimenot huomioidaan osana kehyksen hintakorjausta.

Uudelleenkohdennukset ja ajoitusmuutokset kokonaisuuden sisällä ovat mahdollisia. Jos hävittäjähankinnoista aiheutuu kehyskaudella vähemmän menoja kuin mihin kehyksessä on varauduttu, erotusta ei käytetä muiden menojen lisäämiseen.

Kehyksen piiriin liitetään Valtion asuntorahaston ja Maatilatalouden kehittämisrahaston talous siltä osin, kuin talousarvion perusteluissa otetaan kantaa niiden menojen määriin. Tältä osin siirrot talousarviosta näihin rahastoihin jäävät vastaavasti kehyksen ulkopuolelle.

Hallituksen tavoitteena on hyvinvointialueiden ja kuntien kustannusten nousun hillintä ja budjettirajoitteen pitävyyden varmistaminen. Tämän varmistamiseksi hallitus tarkastelee hyvinvointialueiden ja kuntien toimintaa, tehtäviä ja velvoitteita sekä pidättäytyy uusien merkittävien tehtävien antamisesta hyvinvointialueille tai kunnille.

Tehtäviä ja velvoitteita vähentävät, lisäävät tai laajentavat toimenpiteet huomioidaan nettomääräisesti muuttamalla valtionosuuksia ja/tai vastaavaa määrärahaa 100-prosenttisesti taikka poistamalla muita tehtäviä tai velvoitteita.

Kehyssääntöön sisältyy poikkeusmekanismi, jonka tarkoituksena on osaltaan turvata talouspolitiikan kykyä reagoida erittäin poikkeuksellisiin ja merkittäviin hallituksen vaikutuspiirin ulkopuolelta tuleviin kriisitilanteisiin tilanteen edellyttämällä tavalla ja rajata talouspoliittinen liikkumavara ainoastaan kriisin kannalta välttämättömiin määrärahalisäyksiin vaarantamatta talouspolitiikan uskottavuutta.

Poikkeusmekanismin käytön voi laukaista vain sellainen epätavallinen tapahtuma, jonka syntyyn Suomi itse ei voi vaikuttaa, ja jolla on merkittävää vaikutusta julkisen talouden rahoitusasemaan (esim. pandemia tai sotaan tai laajamittaiseen terrorismiin liittyvä varautumisen tilanne). Mekanismin laukaisevat tekijät voivat liittyä esimerkiksi poikkeusolojen julistamiseen ja valmiuslain käyttöönottoon.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta päättää poikkeusmekanismin käyttöönoton kriteerien täyttymisestä, käyttöönotettavan kehyspoikkeaman sisällöstä ja poikkeusmekanismin käyttöä koskevasta suosituksesta valtioneuvostolle valtiovarainministeriön esittelystä. Valtiovarainministeriö kuulee valmistelussa Suomen Pankkia sekä kriisin luonne huomioon ottaen muita keskeiseksi katsomiaan asiantuntijatahoja.

Kehyspoikkeaman sisällön määrittelyssä kiinnitetään huomiota muun muassa:

1) poikkeuksen voimassaolon ajanjaksoon, 2) rahoitettavien toimien määrittelyyn kriisin luonne ja tarkoituksenmukaisuus huomioon ottaen, 3) euromääräiseen mittaluokkaan,
4) kehyksen puitteissa tehtäviin uudelleenkohdennuksiin ja muihin sellaisiin rahoitusmahdollisuuksiin, jotka eivät lisää julkista velkaa, 5) rahoitettavien toimien kertaluonteisuuteen ja korjaaviin toimiin kriisin päätyttyä sekä 6) tilanteen jatkoseurannan askelmerkkeihin.

Liite B. Taulukot taloudellisista päätöksistä

Yhteenveto

	Julkin	en talou	s yhteen	ısä			Valtio					Kunna	t				Hyvinv	ointialu	eet			Sotu-ra	ahastot			
milj. euroa	2024	2025	2026	2027	2028	pav*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028
Koulutus ja osaaminen	36	74	111	144	149	149	-5	-42	-60	-27	-22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	41	116	171	171	171
Sosiaali- ja terveyspalvelut	135	413	826	1 303	1 673	2 061	135	177	245	429	553	0	0	0	0	0	0	236	581	874	1 120	0	0	0	0	0
Sosiaaliturva ja -etuudet	777	1 069	1 116	1 201	1 201	1 201	329	590	623	688	688	-108	-113	-98	-78	-78	0	0	0	0	0	553	589	589	589	589
Indeksisidonnaiset menot	169	307	411	519	519	519	150	283	385	488	488	14	17	17	18	18	0	0	0	0	0	5	8	10	12	12
Maa- ja metsätalous, ympäristö	26	54	78	78	78	78	26	54	78	78	78	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Elinkeinoelämä, liikenne ja asuminen	257	335	427	476	479	228	257	335	427	476	478	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Maanpuolustus, yleinen turvallisuus, maahanmuutto ja kehitysyhteistyö	23	37	127	198	216	226	23	37	127	198	216	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hallinto	10	103	154	276	276	276	10	103	154	276	276	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	1 433	2 392	3 251	4 195	4 591	4 738	925	1 537	1 978	2 606	2 755	-94	-96	-81	-60	-60	0	236	581	874	1 120	599	714	770	772	772
Yhteensä suorat vaikutukset				4 195																						
Rakenteellisten toimien työllisyysvaikutus				1 850																						
Suorat ja rakenteelliset yhteensä				6 045																						

Koulutus ja osaaminen – arviot vaikutuksista, miljoonaa euroa

				Julkin	en talou	s yhteen	sä			Valtio					Kunn	at				Hyvii	nvointi	ialueet			Sotu-ra	ahastot			
Kohde	Momentti	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään	Ajoitus	2024	2025	2026	2027	2028	pav*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	5 2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028
Perusopetus	29.10.20 29.10.30 28.90.30	Perusopetuksen vahvistaminen	HE 2024, voimaan 2025 aikana	-50	-100	-150	-200	-200	-200	-50	-100	-150	-200	-200															
Ammatillinen koulutus	29.20.30.	Ammatillinen koulutus: oppimisen tuen järjestelmä (erityisopetus, tukiopetus, lähiopetus)	2024	-5	-10	-10	-10	-10	-10	-5	-10	-10	-10	-10															
Lukiokoulutus	29.20.35	Lukiokoulutus: rahoitusmallin uudistaminen, oppimisen tuen vahvistaminen (mm. tukiopetus)	HE 2024, voimaan 1.1.2025	-5	-10	-10	-10	-10	-10	-5	-10	-10	-10	-10															
Kansanopistot	29.10.31	Opistovuosi-koulutus	2024	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3															
Opetus- ja kulttuuri- ministeriön valtion- avustukset	Useita	Alennetaan valtionavustusten tasoa asteittain. Vuoden 2027 säästön tasoa arvioidaan enintään 75 milj. euron osalta budjettiriihessä v. 2026.	2024	10	25	50	125	125	125	10	25	50	125	125															
Korkeakoulujen tulojen kasvattaminen	29.40.50 29.40.55	Nostetaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen koulutustarjonnan säädeltyjä enimmäismaksuja ja vähennetään vastaavasti korkeakoulujen valtion- rahoitusta.	2024	2	5	7	10	15	15	2	5	7	10	15															
Korkeakoulujen tulojen kasvattaminen	29.40.50 29.40.55	Nostetaan EU/ETA-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden lukukausimaksuja (nettomaksut) ja vähennetään vastaavasti korkeakoulujen valtionrahoitusta.	HE 2023 Voimaan 1.8.2024	5	10	15	20	20	20	5	10	15	20	20															
Valtionrahoitus ammattikorkea- koulujen toimintaan	29.40.55	Vähennetään rahoitusta, koska harjoittelukorvaus on siirtynyt v. 2023 alkaen maksettavaksi sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta.	2024	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12															
Aikuis- koulutustuki	33.20.55	Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen	HE 2023 Voimaan 1.8.2024	45	120	175	175	175	175	4	4	4	4	4											41	116	171	171	171
Vapaa sivistystyö	29.10.31 29.90.52	Alennetaan valtion rahoitusta ja tätä vastaavasti korotetaan vapaan sivistystyön opiskelijamaksuja.	2024	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25															
		Valtion rahoitusta vähennetään seuraavasti: kansalaisopistot 12,5 m€, opintokeskukset 7 m€, kesäyliopistot 2 m€, kansanopistot 2 m€ ja liikunnan koulutuskeskukset 1,5 m€.																											
Yhteensä				36	74	111	144	149	149	-5	-42	-60	-27	-22	0	0	0	0	0	0	0	(0	0	41	116	171	171	171

Sosiaali- ja terveyspalvelut – arviot vaikutuksista, miljoonaa euroa

				Julkine	n talous	yhteen	ısä			Valtio					Kunna	at				Hyvinv	vointialu	ıeet			Sotu-	rahasto	ot		
Kohde	Momentti	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään	Ajoitus	2024	2025	2026	2027	2028	pav*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028
Mielenterveys- palvelut	28.89.31	Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden vahvistaminen	HE 2023	-6	-35	-35	-35	-35	-35	-6	-35	-35	-35	-35															
Sosiaalinen oikeuden- mukaisuus	Useita / kehys- varaus	Vahvistetaan sosiaalista oikeudenmukaisuutta mm. vakinaistamalla ruoka-apujärjestöjen tuki, panostamalla pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseen, nuorten huumekuolemien vähentämiseen, C-hepatiitin eliminointiin, kaikkein heikoimmassa asemassa olevien auttamiseen sekä jaksottamalla lääkekorvausten maksukattoja ja laajentamalla keliakiakorvausta.	2024	-20	-33	-38	-40	-40	-40	-20	-33	-38	-40	-40															
Psykoterapia- koulutus	29.40.20	Psykoterapiakoulutus maksuttomaksi tai kaksiportaiseksi (psykologikoulutuksen yhteyteen)	2025	0	-2	-5	-10	-10	-10	0	-2	-5	-10	-10															
Liikunta ja terveys	29.90.51 / Uusi momentti	Liikunnallisen elämäntavan ja liikuntaolosuhteiden edistäminen.	2024	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20															
Vaikuttavuuden kehittäminen palvelu- järjestelmässä	33.	Panostetaan vaikuttavuuden parantamiseen palvelu- järjestelmässä.	2024	-8	-8	-8	-8	-8	-8	-8	-8	-8	-8	-8															
Lasten ja nuorten neuropsykolo- gisten häiriöiden kuntoutus	33.30.60	Käynnistetään syksyllä 2023 määräaikainen ohjelma, jossa panostetaan lasten ja nuorten neuropsykologisten häiriöiden kuntoutukseen ja kuntoutuspalveluihin Kelan harkinnanvaraisen kuntoutuksen kautta.	2023	-17	0	0	0	0	0	-17	0	0	0	0															
Hoitotakuu- lainsäädäntö	28.89.31	Henkilöstöpulan johdosta pidetään voimassa 1.9.2023 voimaan tuleva 14 vuorokauden hoitotakuu.	HE 2023	5	30	30	30	30	30	5	30	30	30	30															
		Suun terveydenhuollon hoitotakuuseen ei tehdä muutoksia (1.9.2023 alkaen hoitotakuu on 4 kk ja 1.11.2024 alkaen 3 kk).																											
Terveyden- huollon päivystysten porrasteisuus ja palveluverkko	28.89.31	Säädetään kansallisesta sairaaloiden ja päivystysten kokonaisuudesta vuoden 2024 aikana ottaen huomioon pitkät etäisyydet ja kielelliset oikeudet. Kokonaisuus valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueiden ja yhteistoiminta-alueiden kanssa.	HE 2024	0	0	50	75	75	75	0	0	50	75	75															
		Poikkeusluvin mahdollistetaan ympärivuorokautisen perusterveydenhuollon päivystyksen ylläpito nykyisissä päivystävissä yksiköissä vuoden 2025 loppuun saakka.																											
		Hyvinvointialueet rahoittavat sairaaloiden ja päivystysten toiminnan yleiskatteellisesta rahoituksesta ilman erilliskorvauksia.																											

				Julkine	n talou	s yhteer	ısä			Valtio					Kunn	at				Hyvinv	vointialı	ieet			Sotu-	-rahas	tot		
Kohde	Momentti	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään	Ajoitus	2024	2025	2026	2027	2028	pav*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	5 2026	2027	2028
Erityisosaamisen ja - palveluiden kokoaminen suuremmiksi kokonaisuuksiksi	28.89.31	Ohjataan hyvinvointialueita sopimaan erityispalvelujen ja erikoissairaanhoidon kokonaisuudesta, yhteistyöstä ja työnjaosta yhteistyöalueilla vuoden 2024 huhtikuun loppuun mennessä. Uudistetaan erikoissairaanhoidon työnjakoa koskevat säädökset. Selvitetään sosiaalihuollon palveluiden porrasteisuus ja säädetään erityisosaamista edellyttävien sosiaalipalvelujen keskittämisestä.	HE 2024	0	10	25	25	25	25	0	10	25	25	25															
Terveyden- huollon asiakasmaksujen korotus	28.89.31	Toteutetaan erikoissairaanhoitoa painottaen asiakas- maksujen maltillinen korottaminen mahdollisimman oikeudenmukaisesti lisäämättä eriarvoisuutta sekä siten, etteivät maksut muodostu esteeksi palveluiden saamiselle. Lisäksi yhtenäistetään terveydenhuollon asiakasmaksut kansallisesti.	HE 2023 /2024	0	50	50	50	50	50	0	50	50	50	50															
Terveys- tarkastusten toteuttaminen yhä enemmän digitalisaation ja sähköisten palvelujen avulla sekä vaikuttavuuden lisääminen	28.89.31	Muutetaan mm. terveydenhuoltolakia ja ennaltaehkäisevän työn asetusta. Osa terveystarkastuksista voidaan toteuttaa ensisijaisesti sähköisesti. Rutiininomaisia säädettyjä tarkastuksia vähennetään sekä tarkastuksia ja palveluja kohdennetaan yksilöllisen tarpeen mukaan.	HE 2024	0	0	0	30	30	30	0	0	0	30	30															
Asiakastyötä tekevien sosiaali- ja terveyden- huollon ammattilaisten hallinnollisen työn taakan vähentäminen	28.89.31	Läpikäydään säädökset ja uudistetaan toimintatapoja ja asenteita siten, että mm. erilaisten todistusten ja lausuntojen laatimiseen, kirjaamiseen ja tilastointiin käytettävä työaika vähenee.	HE 2024	0	10	15	20	20	20	0	10	15	20	20															
Lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskeminen 25 vuodesta 23 vuoteen	28.89.31	Muutetaan lastensuojelulakia.	HE 2023	12	24	24	24	24	24	12	24	24	24	24															

				Julkine	n talou	s yhteei	nsä			Valtio					Kunn	nat				Hyvinv	ointialu	eet			Sotu-	rahastot		
Kohde	Momentti	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään	Ajoitus	2024	2025	2026	2027	2028	pav*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025 20	26 202	7 2028
Lääkkeen- määräämis- koulutettujen hoitajien resepti- määräämis- käytäntöjen laajentaminen myös etä- ja puhelin- vastaanotoille	28.89.31	Säädetään lääkkeenmääräämiskoulutettujen hoitajien reseptimääräämiskäytäntöjen laajentamisesta osana terveydenhuollon ammattihenkilölain uudistusta.	HE 2025	0	0	0	5	5	5	0	0	0	5	5														
Vaikuttavuuden kehittäminen palvelujärjestel-mässä sekä vaikuttavien menetelmien kansallisen valinnan periaatteista säätäminen	28.89.31	Kehitetään kansallista menetelmien arviointia ja suositusvalmistelua, laatu- ja vaikuttavuustietoa ja vertaisarviointia. Säädetään periaatteista, joiden mukaan palveluiden ja menetelmien kuuluminen palveluvalikoimaan ja niiden poisrajaaminen toteutetaan julkisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Selvitetään mahdollisuus säätää kansallisesta toimijasta, joka voi sitovasti linjata menetelmän kuulumisesta julkiseen palveluvalikoimaan.	HE 2025 /2026	0	0	0	58	108	108	0	0	0	58	108														
Digitaalisen asioinnin ensisijaisuuden lainsäädäntö	28.89.31	Toteutetaan sähköisen asioinnin ensisijaisuuden edistämiseksi tarvittavat lainsäädäntömuutokset, jotta viranomaisviestintää voidaan siirtää paperilla lähetettävistä kirjeistä sähköiseen muotoon. Huomioidaan erityisryhmät (mm. ikäihmiset) muutoksessa.	HE 2025	0	0	2,7	5,4	8,1	10,8	0	0	2,7	5,4	8,1														
Ikääntyneiden ympärivuoro- kautinen hoiva; 0,7 mitoituksen lykkääminen	28.89.31	Pidetään voimassa nykyinen 0,65 henkilöstömitoitus vaalikauden ajan ja siirretään 0,7 henkilöstömitoituksen voimaantulo alkamaan 1.1.2028, jotta sosiaali- ja terveyspalveluissa voidaan varmistaa tarvittava määrä henkilöstöä.	HE 2023	89	89	89	89	0	0	89	89	89	89	0														
lkääntyneiden ympärivuoro- kautisen hoivan mitoitus	28.89.31	Varmistetaan, että asiakkaiden hoidon ja hoivan tarvetta vastaavan henkilöstömitoituksen saavuttamiseksi hyödynnetään kaikki laissa hyväksytyt työntekijäryhmät. Mahdollistetaan hoivatyötä helpottavan ja potilas- turvallisuutta lisäävän teknologian, kuten älylattioiden tai -rannekkeiden, inhimillinen hyödyntäminen henkilöstö- mitoituksen laskennassa.	HE 2024	0	30	30	30	30	30	0	30	30	30	30														
Vammais- palvelulaki	28.89.31	Varmistetaan vammaispalvelulain säilyminen erityislakina. Varmistetaan vammaisten henkilöiden asianmukaiset palvelut ja niiden kestävähoitus. Siirretään uusi vammaispalvelulaki tulemaan voimaan 1.10.2024 ja rajataan uudistuksen enimmäiskustannukset 100 miljoonaan euroon vuodessa.	HE 2023	100	32	36	36	36	36	100	32	36	36	36														

				Julkine	en talou	ıs yhteei	nsä	Valtio Kunnat 7 2028 pav* 2024 2025 2026 2027 2028 2024 2025 2026 202											Hyvinv	ointialu	eet			Sotu-	-rahasto	it			
Kohde	Momentti	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään	Ajoitus	2024	2025	2026	2027	2028	pav*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028
Hallituskaudella päätettävät rahoitusmallin muutokset	28.89.31	Hallituskauden aikana päätettävät rahoitusmallin muutokset.	HE 2025	0	0	0	65	225	535	0	0	0	65	225															
Hyvinvointi- alueiden toiminnan kehittäminen ja toimintatapojen muutokset		Vahvistetaan hyvinvointialuetaloutta toimintoja tehostamalla, muuttamalla toimintatapoja sekä lisäämällä yhteistyöalueittaista koordinaatiota. Toimenpiteitä ovat mm. palvelurakenteen kehittäminen ja yhteisöllisen asumisen lisääminen, hoidon jatkuvuuden parantaminen, kotisairaala-mallin vahvistaminen, digitaalisten ja etäpalvelukanavien käyttöönotto ja alueellinen laajentaminen, investointien tehostaminen, sairaspoissaolojen vähentäminen, kansallisella ohjauksella tehtävien kokoamien suurempiin kokonaisuuksiin, tilojen käytön ja palveluverkon järkeistäminen, kilpailun lisääminen hankinnoissa (mm. suorahankintojen osuuden vähentäminen), lääke-, laite- ja tarvikehankintojen kansallinen keskittäminen sekä hallinnollisten tehtävien tehostaminen sekä siirtyneiden virkojen uudelleenarviointi. Näiden toimien osalta alueiden rahoitusta ei leikata etukäteen, vaan realisoituvat säästöt kohdentuvat momentille 28.89.31 jälkikäteistarkistuksen perusteella.	2024	0	236	581	874	1 120	1 195											0	236	581	874	1 120					
Yhteensä				135	413	826	1 303	1 673	2 061	135	177	245	429	553	0	0	0	0	0	0	236	581	874	1 120	0	0	0	0	0

Sosiaaliturva ja -etuudet — arviot vaikutuksista, miljoonaa euroa

			,							Valtio					Kunna	t				Hyvi	nvointi	nvointi	alueet			Sotu-r	ahastot			
Kohde	Momentti	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään	Ajoitus	2024	2025	2026	2027	2028	pav*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028
Perhepaketti	Useita	Vahvistetaan lapsiperheiden asemaa korottamalla lapsilisiä kohdennetusti (mm. alle 3-vuotiaiden lapsilisilien korotus).	2024	-70	-70	-70	-70	-70	-70	-70	-70	-70	-70	-70																
Asumisen tuet	33.10.54 33.10.57	Uudistetaan asumiseen liittyvien tukien kokonaisuus.	HE 2024	180	363	363	363	363	363	160	342,5	342,5	342,5	342,5	20	20	20	20	20											
Sosiaali- ja terveys- ministeriön pääluokkaan talousarvio- prosessissa kohdennettava säästö	33.	Kohdennetaan säästö sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan osana talousarvioesityksen valmistelua.	2024	25	50	50	0	0	0	25	50	50	0	0																
Vuorottelu- vapaajärjestelmä	33.20.55	Lakkautetaan vuorotteluvapaajärjestelmä	2024	5	27	27	27	27	27	2	12	12	12	12												3	15	15	15	15
Perhevapaa- korvaus	33.30.60	Alennetaan naispuolisen työntekijän työnantajalle maksettava kertakorvaus 1 500 euron tasolle.	2024	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10																
Työttömyys- turvan työssäoloehdon pidentäminen	33.20.50 33.20.52	Pidennetään työttömyysturvan työssäoloehtoa 12 kuukauteen.	HE 2023	66	66	66	66	66	66	3	3	3	3	3	-39	-39	-39	-39	-39							102	102	102	102	102
Työmarkkina- tuen kielilisä	33.20.52	Työmarkkinatuen kielilisän saaminen kielitaidon osoittamisen kautta.	2024	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26																
Ansioturvan tason porrastus	33.20.52	Porrastetaan ansioturvan tasoa (0vk100 %, 8vk80 %, 34+vk75 %).	HE 2023	175	175	175	175	175	175	7	7	7	7	7	-103	-103	-103	-103	-103							271	271	271	271	271
Työssäoloehdon euroistaminen	33.20.50 33.20.52	Euroistetaan työssäoloehto.	HE 2023	16	16	16	16	16	16	1	1	1	1	1	-9	-9	-9	-9	-9							25	25	25	25	25
Lomakorvausten jaksotus	33.20.50 33.20.52	Palautetaan lomakorvausten jaksotukset.	HE 2023	28	28	28	28	28	28	14	14	14	14	14	3	3	3	3	3							11	11	11	11	11
Omavastuu- päivät	33.20.50 33.20.52	Palautetaan omavastuupäivät viidestä päivästä seitsemään päivään.	HE 2023	10	10	10	10	10	10	5	5	5	5	5	4	4	4	4	4							1	1	1	1	1
Työssäoloehdon kertyminen palkkatuetussa työssä	33.20.50 33.20.52	Lakkautetaan työssäoloehdon kertyminen palkkatuetussa työssä.	HE 2023	24	24	24	24	24	24	1	1	1	1	1	-14	-14	-14	-14	-14							37	37	37	37	37

				Julkin	en talou	s yhteer	ısä			Valtio					Kunna	t				Hyvi	invoint	nvointi	alueet			Sotu-ra	ahastot			
Kohde	Momentti	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään	Ajoitus	2024	2025	2026	2027	2028	pav*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	4 2025	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028
Lapsikorotukset	33.20.50 33.20.52	Lakkautetaan lapsikorotukset.	HE 2023	70	70	70	70	70	70	35	35	35	35	35	6	6	6	6	6							28	28	28	28	28
Työttömyys- turvan ikäsidonnaiset poikkeussäännöt	33.20.50 33.20.52	Luovutaan työttömyysturvan ikäsidonnaisista poikkeussäännöistä.	HE 2023	103	103	103	103	103	103	28	28	28	28	28	23	23	23	23	23							51	51	51	51	51
Työttömyys- turvan suojaosat	33.20.50 33.20.52	Luovutaan työttömyysturvan suojaosista.	HE 2023	56	56	56	56	56	56	28	28	28	28	28	5	5	5	5	5							22	22	22	22	22
Apteekkitalous ja lääke- korvaukset	33.30.60 11.04.03	Osana apteekkiuudistusta toteutetaan apteekkitalouden uudistus, jossa lääketaksan ja apteekkiveron tasoja tarkastamalla saavutetaan tavoiteltu säästövaikutus.	2024	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30																
Nuorten ja nuorten ammatillisesta koulutuksesta maksettava kuntoutusraha	33.30.60	Lasketaan nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäis- määrä kuntoutusrahan vähimmäismäärän tasolle	2024	20	20	20	20	20	20	24	24	24	24	24	-4	-4	-4	-4	-4							-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Ammatilliseen kuntoutukseen pääsyn kriteerit	33.30.60	Perutaan lakimuutos, joka on mahdollistanut vuoden 2019 alusta 16–29-vuotiaiden ammatilliseen kuntoutukseen pääsyn ilman sairaus- tai vamma- diagnoosia.	2025	0	50	50	50	50	50	0	31	31	31	31	0	-5	-5	-5	-5							0	24	24	24	24
Toimeentulo- tuen kokonais- uudistus	33.10.57	Hallitus toteuttaa kokonaisuudistuksen, joka vahvistaa henkilön itsenäistä selviytymistä, vähentää pitkäaikaisen toimeentulotuen tarvetta ja selkeyttää toimeentulotuen roolia viimesijaisena harkintaa vaativana perusturvaan kuuluvana etuutena.	2025	0	0	35	70	70	70	0	0	20	35	35	0	0	15	35	35											
Kelan kuntoutusraha ammatillisen kuntoutuksen ajalta	33.30.60	Lasketaan kuntoutusrahan määrä ammatillisen kuntoutuksen ajalta samalle tasolle kuin kuntoutu- jalle myönnettävä sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha, johon hänellä olisi oikeus, jos hän kuntoutuksen alkaessa olisi tullut työkyvyttömäksi.	2024	3	3	3	3	3	3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2												3	3	3	3	3
Korotettuna maksettava vanhempain- päiväraha	33.30.60	Luovutaan vanhempainrahan ensimmäisen 16 arkipäivän ajalta korotettuna maksettavasta vanhempainrahasta.	2025	0	13	25	25	25	25	0	13	25	25	25																
Terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisen avustukset	33.90.50	Alennetaan valtionavustusten tasoa. Säästön tasoa arvioidaan enintään 50 milj. euron osalta budjettiriihessä v. 2026.	2027	0	0	0	100	100	100	0	0	0	100	100																
Yhteensä				777	1 069	1 116	1 201	1 201	1 201	329	590	623	688	688	-108	-113	-98	-78	-78	0) (0	0	0	0	553	589	589	589	589

Indeksisidonnaiset kokonaisuudet – arviot vaikutuksista, miljoonaa euroa

				Julkine	n talous	yhteen	sä			Valtio					Kunnat	t				Hyvir	nvointialue	t		Soti	u-rahas	tot		
Kohde	Momentti	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään	Ajoitus	2024	2025	2026	2027	2028	pav*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025 20	6 20	27 202	3 202	4 202	5 202	6 202	7 2028
Kaikki kansaneläke- indeksiin tai kuluttaja- hintaindeksiin sidotut etuudet (pl. toimeen- tulotuki, eläkkeet, rintamalisät, vammaiset- uudet, lääkkeiden kattokorvaus)	Useita momentte- ja	Kaikkien KEL/KHI indeksikorotusten jäädyttäminen (pl. toimeentulotuki, eläkkeet, rintamalisät, vammaisetuudet, lääkkeiden kattokorvaus) vaalikaudeksi. Seurataan inflaation kehittymistä ja ennustettua nopeamman inflaation tilanteessa arvioidaan v. 2027 indeksitarkistusten tasoa.	2024– 2027	140	250	318	387	387	387	121	226	291	357	357	14	17	17	18	18						5 4	8 1	0 12	2 12
Valtion rahoitus evankelis- luterilaiselle kirkolle sekä avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan	29.01.51 29.01.52	Indeksijarru 1 %-yksikköä vuosille 2024–2027 Indeksijarru 1 %-yksikköä vuosille 2024–2027	2024- 2027	28	3 54	90	126	126	126	28	54	90	126	126														
valtionosuudet	23.70.30		2027				.20	120	.20		31		120	120														
Yhteensä				169	307	411	519	519	519	150	283	385	488	488	14	17	17	18	18	0	0	0	0 (5 8	B 1	0 12	2 12

Maa- ja metsätalous, ympäristö – arviot vaikutuksista, miljoonaa euroa

				Julkine	n talous	yhteen	ensä Valtio Kunnat 5 2027 2028 pav* 2024 2025 2026 2027 2028 2024 2025 20										Hyvi	nvointi	alueet			Sotu-	rahasto	t					
Kohde	Momentti	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään	Ajoitus	2024	2025	2026	2027	2028	pav*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028
Maatalouden kehittämis- hankkeet	33.80.50 Useita	Nuoren viljelijän aloitustuen vuotuisen yrittäjätulovaatimuksen kevennys, välitä viljelijästä -hanke, maataloustuotteiden kustannusindeksien tilastoinnin parantaminen (Elintarvike- markkinavaltuutettu) ja ruokapaneeli.	2024	-4	-6	-6	-6	-6	-6	-4	-6	-6	-6	-6															
Alueellinen ja paikallinen maaseudun kehittäminen	30.10.64	Muutetaan Suomen CAP-suunnitelmaa siten, että kansallista rahoitusosuutta vähennetään vuosina 2025–2027 yhteensä 137,5 milj. euroa.	2025	0	28	55	55	55	55	0	28	55	55	55															
Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen	30.44.22	Alennetaan rahoituksen tasoa.	2024	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2															
Tuki puun- tuotannon kestävyyden turvaamiseen	30.40.44	Alennetaan rahoituksen tasoa.	2024	13	15	15	15	15	15	13	15	15	15	15															
Maa- ja metsätalous- ministeriön hallinnonalan avustukset	30.10.40 30.10.44 30.10.50 30.40.46 30.40.62	Alennetaan valtionavustusten ja kehittämisrahoituksen tasoa.	2025	8	7	4	4	4	4	8	7	4	4	4															
Tuki jouto- alueiden metsitykseen	30.40.47	Luovutaan joutoalueiden metsitykseen myönnettävästä tuesta (hoitopalkkiot jatkuvat aiemmin tehdyissä metsityksissä vuoteen 2033).	2024	4	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5															
Kuntien ilmasto- suunnitelmat	35.01.01 35.01.04 35.10.31	Kunnille asetettu velvoite laatia ilmastosuunnitelmat perutaan lakimuutoksella.	HE 2024	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3															
Yhteensä				26	54	78	78	78	78	26	54	78	78	78	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Elinkeinoelämä, liikenne ja asuminen – arviot vaikutuksista, miljoonaa euroa

				Julkine	n talou	s yhteer	ısä			Valtio					Kunn	at				Hyvin	nvointi	alueet			Sotu-	rahasto	t	
Kohde	Momentti	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään	Ajoitus	2024	2025	2026	2027	2028	pav*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026 20	27 2028
Saaristomeri ja vesiensuojelu	35.10.23 35.10.61	Saaristomeri -ohjelma ja panostus vesiensuojeluun	2024	-6	-6	-8	-10	-10	-10	-6	-6	-8	-10	-10														
Merenkurkun laivareitit	31.10.31 / 31.20.51	Merenkurkun laivareittien tukeminen saaripoikkeuksen käyttöönoton johdosta (saaripoikkeus voi olla voimassa vuoteen 2030 saakka)	2024	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2														
SMR-luvitus ja ydinvoimalaki- uudistus	33.02.03 32.01.01	Kohdennetaan lisärahoitusta Säteilyturvakeskukselle pienydinvoimaan liittyvään sääntelytyöhön sekä työ- ja elinkeinoministeriölle sähkölinjojen lunastusasioiden nopeuttamiseen.	2024	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2														
Yksityistieavus- tukset sekä käve- lyn ja pyöräilyn edistäminen	31.10.31	Alennetaan yksityistieavustusta sekä kävelyn- ja pyöräilyn edistämisen rahoitusta.	2024	5	8	8	8	8	8	5	8	8	8	8														
Väyläverkon kehittäminen	31.10.77	Alennetaan uusien väylähankkeiden rahoitustasoa.	2024	100	170	200	250	250	0	100	170	200	250	250														
Sanomalehtien jakelutuki	31.20.51	Sanomalehtien jakelutuen tason puolittaminen.	2026	0	0	8	8	8	8	0	0	8	8	8														
Ilmasto- perusteiset toimenpiteet	31.20.55	Harkinnanvaraisten ilmastoperusteisten toimenpiteiden rahoituksen poisto.	2024	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13														
Kestävää kasvupolitiikkaa edistävät toimijat	32.01.40	Alennetaan yhteisöjen (mm. Standardointitoiminta) rahoistusta ja lakkautetaan Millennium-palkinto. Momentille siirretään 0,2 miljoonaa euroa Kuluttajaliiton valtionavustusmomentilta.	2024	3	2	3	2	3	2	3	2	3	2	2														
Kuluttajaliiton valtionavustus	32.01.50	Lakkautetaan erillinen valtionavustumomentti.	2024	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7														
Eräät merimiespalvelut	32.01.51	Lakkautetaan valtion rahoitusosuus merimiespalvelutoimiston toiminnasta.	2024 HE	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1														
Talent Explorer -ohjelma	32.20.40	Lakkautetaan rahoitus vuonna 2026 rahoitusta asteittain alentamalla.	2024	2	5	7	7	7	7	2	5	7	7	7														
Energiatuki	32.20.41	Energiatuen myöntämisvaltuuden tason puolittaminen vuodesta 2024 lähtien.	2024	1	7	11	13	14	14	1	7	11	13	14														
Talent Hub -toiminta	32.30.40	Lakkautetaan Talent Hub-toiminnan rahoitus.	2024	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1														
Yritysten kehittämis- hankkeet	32.30.42	Lakkautetaan kansallisesti rahoitettu yritysten kehittämishankkeiden tuki.	2024	0	2	3	3	3	3	0	2	3	3	3														

				Julkiner		•				Valtio					Kunnat						tialueet				rahasto			
Kohde	Momentti	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään	Ajoitus	2024	2025	2026	2027	2028	pav*	2024	2025	2026	2027	2028	2024 2	025 20	26 202	7 20	28 20	24 202	5 202	5 2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028
	32.30.51 (32.30.42)	Lakkautetaan yritysten kehittämispalvelut.	2024	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13														
määrärahat	32.30.51 33.20.50 33.20.52 (28.90.30)	Alennetaan työllisyysmäärärahoja vuoden 2024 talousarviossa huomioiden alueiden erityistarpeet. Laaditaan lakimuutokset vuodesta 2025 alkaen siten, että kuntien tehtävät vähenevät säästöä vastaavasti.	2024 2025 HE	41	37	37	37	37	37	41	37	37	37	37														
Työkanava Oy:n valtionavustus	32.30.41	Työkanava Oy:n valtionavustustuksen puolittaminen.	2024	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5														
Finnvera Oyj:n ko- timaan rahoituk- sen tappio- korvaukset	32.40.47	Alennetaan Finnvera Oyj:n kotimaan rahoitustoiminnan tappiokorvausta nykyisestä 50 prosentista.	2026	0	0	10	10	10	10	0	0	10	10	10														
Business Finland : Venture Capital Oy	32.40.89	Toiminta yhdistetään osaksi Suomen Teollisuussijoitus Oy:tä. Lakkautetaan vuotuinen pääomittaminen.	2024	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20														
Energianeuvonta :	32.20.20	Alennetaan rahoitusta energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön edistämiseen.	2024	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1														
Lääkevalmistei- den ehdollisen korvattavuuden jatkaminen	33.30.60	Jatketaan vuoden 2027 loppuun sairasvakuutuslain muutosta, jonka perusteella on otettu käyttöön lääkevalmisteiden ehdollinen korvattavuus.	HE 2025	0	0	40	40	40	40	0	0	40	40	40														
Erityisryhmien investointi- avustuksen parempi kohdentaminen	35.20.60	Kohdennetaan investointavustuksia aiempaa paremmin. Alennetaan erityisryhmien investointiavustusten avustus- prosentteja ja kohdennetaan avustukset eniten tukea tarvitseville ryhmille.	HE 2024 ja TAE 2024	47	47	47	47	47	47	47	47	47	47	47														
Asumisneuvonta- : avustukset	35.20.31	Alennetaan avustusten määrä puoleen.	HE 2024 ja TAE 2024	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2														
Avustukset : korjaus- toimintaan	35.20.55	Alennetaan hissi- ja esteettömyysavustusten määrää esimerkiksi avustusprosenttia muuttamalla ja kohdentamalla avustukset vaikuttavimpiin ja eniten tukea tarvitseviin kohteisiin.	HE 2024 ja TAE 2024	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5														
Takausmaksut : valtion tukemassa asunto- tuotannossa	35.20.60	Otetaan käyttöön kertaluonteinen takausmaksu (0,5 % lainan pääomasta) uusissa valtion tukemissa tavallisten vuokra- asuntojen korkotukilainoissa. Erityisryhmät jäisivät takausmaksun ulkopuolelle. Takausmaksu koskee uusia lainoja.	HE 2024	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5														
Yhteensä				257	335	427	476	479	228	257	335	427	476	478	0	0	0	0	0	0	0 () (0	0	0	0	0	0

Maanpuolustus, yleinen turvallisuus, maahanmuutto ja kehitysyhteistyö – arviot vaikutuksista, miljoonaa euroa

				Julkine	en talou	s yhteen	ısä			Valtio					Kunn	at			Hyvi	invointi	ialueet			Sotu-raha	stot		
Kohde	Momentti	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään	Ajoitus	2024	2025	2026	2027	2028	pav*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027 2028	3 2024	2025	2026	2027	2028	2024 202	5 2026	2027	2028
Puolustus	27.10.01	Puolustusvoimien tarpeet	2024	-50	-50	-50	-50	-50	-50	-50	-50	-50	-50	-50													
Poliisi	26.10.01	Lisätään portaittain Poliisin resursseja: 8 000 poliisia vaalikauden lopussa.	2024	-18	-35	-53	-70	-70	-70	-18	-35	-52,5	-70	-70													
Oikeudenhoito	OM, useita	Vahvistetaan oikeudenhoidon resursseja.	2025	0	-25	-25	-25	-25	-25	0	-25	-25	-25	-25													
Kriminaali- politiikka	25.40.01 33.01.06	Kriminaalipolitiikka — rangaistusten kiristäminen	2024	-12	-12	-12	-12	-12	-12	-12	-12	-12	-12	-12													
Rikollisuuden torjunta	25.01.50 25.40.01	Rikollisuuden torjunnan pehmeät keinot	2024	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1													
Sisäministeriön lainsäädäntö- resurssit	26.01.01	Ulkomaalaislain- ja kansalaisuuslain uudistaminen.	2024	-0,8	-0,7	-0,5	-0,5	0	0	-0,8	-0,7	-0,5	-0,5	0													
Vapaaehtoinen paluu	26.40.22	Vapaaehtoisen paluun ja maasta poistumisen paketin toimeenpano.	2024	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2													
Kansainvälinen suojelu	26.40.01	Ulkomaalaislain muutoksella kansainvälinen suojelu muutetaan luonteeltaan väliaikaiseksi ja kansainvälisen suojelun lupien pituus lyhennetään EU-oikeuden mahdollistamaan minimiin. Lupien jatkaminen edellyttää arviota kansainvälisen suojelun jatkamisen tarpeesta.	HE 2024 kevät	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3													
Turvapaikka- hakemusten käsittely	26.40.01	Lyhennetään käsittelyaikoja mm. automatisaatiota lisäämällä.	2024	-21	-21	-21	-21	-10	0	-21	-21	-21	-21	-10													
Työperäiset oleskeluluvat	26.40.01	Tehostetaan työperäisten lupien jälkivalvontaa ja lisätään automaation käyttöä jälkivalvonnassa. Sidotaan työperusteinen oleskelulupa nykyistä vahvemmin työhön.	2024	-7	-7	-7	-7	-7	-7	-7	-7	-7	-7	-7													
Säilöönotto	26.40.21	Mahdollistetaan henkilön säilöönotto yleisen järjestyksen ja turvallisuuden perusteella ja säilöönoton jatkaminen 12 kuukauden ajan nykyisen 6 kuukauden sijaan. Lisätään säilöönoton mahdollisuuksia vakaviin rikoksiin syyllistyneille	2024	-6	-6	-6	-6	-6	-6	-6	-6	-6	-6	-6													
Valmistava opetus	29.10.30	Laajennetaan valmistavan opetuksen rahoitus enintään kaksivuotiseksi. Yleisopetukseen siirtyminen testauksen läpäisyn jälkeen.	HE 2024 / 2025	0	-4	-4	-4	-4	-4	0	-4	-4	-4	-4													
Kotoutumiseen kuuluvat kielipalvelut	32.30.51 (28.90.30)	Vahvistetaan kotoutumispalveluihin kuuluvan kielikoulutuksen saatavuutta työpaikoilla.	2027	0	0	0	-2	-2	-2	0	0	0	-2	-2													

				Julkine	n talous	yhteen	ısä			Valtio					Kunn	at			Hyvii	nvoint	ialueet			Sotu-	rahasto	t		
Kohde	Momentti	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään	Ajoitus	2024	2025	2026	2027	2028	pav*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027 2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027 2	.028
Ruotsinkielinen kotoutumis- koulutus	32.01.02 32.30.51 (28.90.30)	Lisätään ruotsinkielistä kotoutumiskoulutusta.	2024	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1														
Maahanmuutta- jaäitien aseman parantaminen	32.30.51 (28.90.30) 32.50.03	Parannetaan maahanmuuttajaäitien asemaan osana kotoutumispalveluiden kokonaisuudistusta.	2025	0	-5	-5	-5	-5	-5	0	-5	-5	-5	-5														
Ukrainan humanitäärinen apu	Uusi momentti	Ukrainan humanitäärinen apu.	2024	-58	-58	-58	-58	-58	-58	-58	-58	-58	-58	-58														
Varsinainen kehitysyhteistyö	24.30.66	Siirretään Ukrainan humanitäärinen apu omalle määräraha- momentille ja vähennetään varsinaisen kehitysyhteistyön rahoitusta.	2024	118	158	231	283	283	283	118	158	231	283	283														
Laina- ja kehitys- muotoinen kehitysyhteistyö	24.30.89	Alennetaan momentin tasoa pysyvästi.	2024	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60														
ltämeren , Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö	24.90.20	Momentin tason pysyvä alentaminen.	2024	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1														
Liikenne- virhemaksujen ja rikesakkojen korottaminen	12.39.01	Liikennevirhemaksujen ja rikesakkojen korottaminen ansiotason nousua vastaavasti.	2025	0	5	5	5	5	5	0	5	5	5	5														
Oleskelulupame- nettelyn tehostaminen	26.40.21 26.40.63	Suomen turvapaikanhakujärjestelmää tehostetaan ja sen laatua kehitetään. Lyhennetään hakemuksen tavoitekäsittelyaika korkeintaan 6 kuukauteen.	2025	0	14	16	18	20	20	0	14	16	18	20														
Vastaanoton tiukentaminen	26.40.21 26.40.63	Otetaan käyttöön määritelmä-, menettely- ja paluudirektiivien mahdollistamat tiukennukset ja parhaat käytänteet. Hallituskauden aikana uudistetaan ja selkeytetään ulkomaalaislain oleskelulupajärjestelmä. Kiristetään uusintahakemusten tekemisen edellytyksiä ja estetään perusteettomat uusintahakemukset. Toteutetaan vapaaehtoisen paluun ja maasta poistumisen paketti. Vastaanottopalvelut rajataan vastaanottodirektiivin sallimaan minimiin uusintahakemuksen käsittelyajan osalta.	2026	0	0	30	30	30	30	0	0	30	30	30														
Valitusasioiden käsittelyn nopeuttaminen	26.40.21 26.40.63	Kansainvälistä suojelua koskevien valitusasioiden käsittelyn tehostaminen	2024	2	4	5	7	7	7	2	4	5	7	7														
Vastaanottoraha	26.40.63	Alennetaan vastaanottoraha perustuslain ja vastaanotto- direktiivin sallimaan minimiin.	2024	13	8	4	4	4	4	13	8	4	4	4														

				Julkine	n talous	yhteen	ısä			Valtio					Kunn	at				Hyvir	nvointi	alueet			Sotu-	rahasto	ot		
Kohde	Momentti	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään	Ajoitus	2024	2025	2026	2027	2028	pav*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028
Pakolaiskiintiö	26.40.01 26.40.21 29.70.55 32.30.51 (28.90.30) 32.50.30 Useat STM:n pääluokan etuus- momentit	Lasketaan pakolaiskiintiö 500 henkilöön vuodessa.	2024	4	10	16	21	23	23	4	10	16	21	23															
Yhteisösakot ja edunvalvonta- palkkiot	12.25.15 12.39.01	Nostetaan yhteisösakkojen ja edunvalvontapalkkioiden tasoa.	2024	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2															
Laittomasti maassa olevien oikeus sosiaali- ja terveys- palveluihin sekä sosiaaliturvaan	33.30.60	Poistetaan laittomasti maassa olevilta oikeus muihin kuin kiireellisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä sosiaaliturvaan.	HE 2023	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1															
Kotoutumisen edistämisestä kunnalle ja hyvin-vointialueelle maksettavan laskennallisen korvauksen maksuajan lyhentäminen	32.50.30	Lyhennetään kotoutumisen edistämisestä kunnalle ja hyvinvointialueelle maksettavan laskennallisen korvauksen maksuaikaa nykyisin kolme vuotta maksettavassa korvauksessa kahteen vuoteen ja nykyisen neljä vuotta maksettavassa korvauksessa kolmeen vuoteen.	HE 2024, voimaan 1.1.2025	0	0	0	14	17	17	0	0	0	14	17															
Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonai- suudistus	29.10.31 32.30.51 (28.90.30)	Toteutetaan kotoutumispalvelujen uudistus, jossa järjestelmää tehostetaan ja rahoitus kootaan yhteen kanavaan.	2027	0	0	0	15	15	15	0	0	0	15	15															
Aikuistumisen tuen ikärajan laskeminen 25 vuodesta 23 vuoteen.	32.50.30	Lasketaan kotoutumislain mukainen aikuistumisen tuen saamisen ikäraja samalle tasolle kuin lastensuojelun jälkihuollossa (25 v. > 23 v.)	2024	0,4	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,4	0,8	0,8	0,8	0,8															
Tulkitsemisen kustannukset	32.50.30	Alennetaan tulkitsemisesta aiheutuvien kustannusten korvaustasoa samassa yhteydessä jossa tulkitsemisen kustannukset sisällytetään osaksi laskennallista korvausta.	2025	0	3	3	3	3	3	0	3	3	3	3															
Yhteensä				23	36	127	198	216	226	23	37	127	198	216	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Hallinto – arviot vaikutuksista, miljoonaa euroa

				Julkine	n talous	s yhteer	ısä			Valtio					Kunn	at				Hyvir	nvointi	alueet			Sotu-ı	rahasto	t	
Kohde	Momentti	Toimenpiteet, mitä tullaan tekemään	Ajoitus	2024	2025	2026	2027	2028	pav*	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026	2027	2028	2024	2025	2026 2	027 2028
Poliittiset avustajat	23.01.02	Avustajamäärä mitoitetaan edeltävää vaalikautta alemmalle tasolle.	2024	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2														
Valtionhallinnon sekä muiden julkisen sektorin toimijoiden	Useita, jako alla	Hallinnonalojen tuottavuusohjelmien valmistelu ja toimeen- pano. Tuottavuusohjelmat sisältäisivät rakenteellisia toimia, tulojen lisäämistä, digitalisaation hyödyntämistä, toimitilojen käytön tehostamista sekä tehtävien uudelleenjärjestelyjä.	2025	0	90	134	243	243	243	0	90	134	243	243														
toiminnan tehostaminen		Kokonaisuuteen sisältyy valtion virastojen toimintamenojen lisäksi mm. Kansaneläkelaitos, Metsähallitus, vaalimenot sekä muita toimintamenotyyppisiä momentteja, kuten koulutuskorvaukset.																										
	21.	Pääluokka: Eduskunta		0	0,2	0,7	2	2	2	0	0,2	0,7	2	2														
	22.	Pääluokka: Tasavallan presidentti		0	0	0,3	0,5	0,5	0,5	0	0	0,3	0,5	0,5														
	23.	Pääluokka: Valtioneuvoston kanslia		0	0	3	10	10	10	0	0	3	10	10														
	25.	Pääluokka: Oikeusministeriö		0	7	8	18	18	18	0	7	8	18	18														
	26.	Pääluokka: Sisäministeriö		0	10	12	15	15	15	0	10	12	15	15														
	27.	Pääluokka: Puolustusministeriö		0	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9	0	0,8	0,9	0,9	0,9														
	28.	Pääluokka: Valtiovarainministeriö		0	30	35	58	58	58	0	30	35	58	58														
	29.	Pääluokka: Opetus- ja kulttuuriministeriö		0	15	17	24	24	24	0	15	17	24	24														
	30.	Pääluokka: Maa- ja metsätalousministeriö		0	3	9	18	18	18	0	3	9	18	18														
	31.	Pääluokka: Liikenne- ja viestintäministeriö		0	8	12	19	19	19	0	8	12	19	19														
	32.	Pääluokka: Työ- ja elinkeinoministeriö		0	4	9	23	23	23	0	4	9	23	23														
	33.	Pääluokka: Sosiaali- ja terveysministeriö		0	12	24	48	48	48	0	12	24	48	48														
	35.	Pääluokka: Ympäristöministeriö		0	1	3	7	7	7	0	1	3	7	7														
Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminta	23.01.22	Valtioneuvoston keskitetyn selvitys- ja tutkimustoiminnan (VNTEAS) lakkauttaminen.	2024	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9														
Puoluetuki	23.20.50	Alennetaan puoluetuen tasoa pysyvästi.	2024	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1														
Hallinnoalojen ja valtionhallinnon keskitetty tuottavuus- määräraha		Valtionhallinnon keskitetyn tuottavuusrahan ja oikeus- ministeriön hallinnonalan tuottavuusrahan tason pysyvä alentaminen. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuusmomentin lakkauttaminen.	2024	2	5	11	24	24	24	2	5	11	24	24														
Yhteensä				10	103	154	276	276	276	10	103	154	276	276	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 0

Liite C. Veropolitiikan linja

Tuloverotus

Kohde	Vaikutus verotuottoihin milj. euroa
Kevennetään työn verotusta painottaen kevennystä pieni- ja keskituloisille.	-405
Otetaan käyttöön 50 euron lapsikohtainen korotus työtulovähennykseen.	-95
Nostetaan osakesäästötilin talletuskatto 100 000 euroon.	-20
Jatketaan kotitalousvähennyksen tilapäistä korotusta vuoteen 2024. Laajennetaan fysioterapia- ja toimintaterapiayritysten sekä vastaavien ammatinharjoittajien tuottama kotikuntoutus kotitalousvähennyksen piiriin.	-42 (vuosi 2024)
Pidennetään ulkomaisten avainhenkilöiden lähdeverotuksen työskentelyaika seitsemään vuoteen	Vähäinen
Maatalouden (pellot ja metsät) vuokratulojen verokohtelu yhdenmukaistetaan muiden vuokratulojen kanssa.	Vähäinen
Jatketaan vaalikauden loppuun saakka määräaikaisena verotuksen ylintä progressioporrasta 150 000 euron tasolla.	43
Nostetaan matkakuluvähennyksen omavastuuta asteittain 900 euroon.	40
Uudelleenkohdennetaan ikään perustuva työtulovähennys poistamalla korotus alle 65-vuotiaiden osalta ja kaksinkertaistamalla 65 vuotta täyttäneiden korotus 1 200 euroon.	33
Korotetaan maatalouden tasausvaraus 25 000 euroon.	-3

Valmiste- ja arvonlisäverot

Kohde	Vaikutus verotuottoihin milj. euroa
Kevennetään polttoaineverotuksen CO2-komponenttia.	-100
Kiristetään tupakkaveroa.	100
Säädetään nikotiinipussit tupakkaverolain alaisiksi tuotteiksi.	50
Selvitetään reaaliaikaisen raportoinnin käyttöönottoa arvonlisäveron kantoa varten.	Neutraali
Korotetaan maltillisesti virvoitusjuomaveroa.	30
Laajennetaan ostajan verovelvollisuutta alkoholin verkkokaupassa.	20
Kiristetään väkevien alkoholijuomien ja viinien verotusta.	40
Kevennetään oluen verotusta.	-25
Siirretään inkontinenssisuojat, kuukautissuojat ja lasten vaipat alennettuun 14 %:n arvonlisäverokantaan.	-10
Siirretään nykyiseen 10 % alennettuun arvonlisäverokantaan kuuluvat hyödykkeet 14 %:iin lukuun ottamatta sanoma- ja aikakauslehtiä.	205

Muut verot

Kohde	Vaikutus verotuottoihin milj. euroa
Tarkistetaan kaivosmineraaliveron tasoa puoliväliriihestä eteenpäin ja asetetaan toinen veroluokka.	15
Pidennetään perintöveron maksuaikaa 10 vuoteen.	-10
Korotetaan metsävähennystä 15 %-yksiköllä.	-20
Otetaan käyttöön vinjettimaksu.	15
Uudistetaan finanssialan bonusten verotuskäytänteet.	30
Korotetaan maapohjan kiinteistöveron alarajaa 1,30 %:n.	110
Jatketaan väylämaksujen puolitusta vaalikauden ajaksi.	-36
Kevennetään ajoneuvoveron perusveroa.	-50

Selvitettäväksi asetettavat veromuutokset

- Selvitetään iäkkään vanhemman seurapalvelun lisäämistä verotuetuksi henkilöstöeduksi sairaan lapsen hoitoedun tapaan.
- Selvitetään perintöveron korvaamista perinnöksi saadun omaisuuden luovutusvoiton verotuksella.
- Selvitetään omaishoidon palkkion verotuksen kohtuullistamista.
- Selvitetään Suomen talousalueella olevien merituulivoimaloiden verokohtelu.
 Lisäksi selvitetään merituulivoimaloiden kiinteistöverotuksen asema suhteessa maatuulivoimaloihin.
- Toteutetaan sijoitusrahastojen verosääntelyn korjaus EU-oikeuden vaatimustasolle ja selvitetään veropohjan tiivistämistä.
- Selvitetään korkovähennysrajoitusten ulottaminen yhteisetuuksiin (ml. yhteismetsä).
- Selvitetään sotilaskäyttöön soveltuvien varusteiden, tarvikkeiden ja aseiden verovähennysoikeuden luomista, siltä osin kuin ne soveltuvat kriisiajan käyttöön ja ovat yhteensopivia Puolustusvoimien tai MPK:n järjestämän maanpuolustuskoulutuksen vaatimusten kanssa.
- Selvitetään kehitysyhteistyöhön tehtävän lahjoituksen vähentämistä verotuksessa tai vapaaehtoisen lahjoituksen tekemistä verotuksen yhteydessä.
- Selvitetään ja mahdollisuuksien mukaan toteutetaan korkovähennysoikeuden rajoituksen infrastruktuuripoikkeuksen laajennus suurten energiahankkeiden osalta.
- Selvitetään mahdollisuuksia ottaa käyttöön ikäihmisten parannettu kotitalousvähennys.
- Selvitetään veronumerolain laajentamista matkailu- ja ravintola-alalle.
- Selvitetään, voidaanko ulkomailta Suomeen lähetetylle työntekijälle laajentaa vastaavat verovapaat luontaisedut kuin Suomesta ulkomaille lähetettäville henkilöille.
- Selvitetään verotuksen ja kirjanpitosääntelyn eroavaisuudet ja mahdolliset yhdenmukaistamistarpeet (IFRS).
- Selvitetään hallintarekisteröidyille osakkeille maksettavan osingon TRACEmallin kehittämistarpeet.
- Tarkistetaan aurinkovoimaloiden rakennelmien verotusarvojen määrittelyn ajantasaisuus varmistaen, ettei aurinkovoimalaan kohdistu suhteettomasti tuulivoimaa suurempi kiinteistövero.
- Selvitetään laajassa yhteistyössä veropoikkeuksesta johtuvia vaikutuksia mantereen ja Ahvenanmaan välisissä (posti- ja tavara) lähetyksissä.

- Selvitetään lainsäädännön muuttamista siten, ettei oman asunnon satunnainen ja lyhytaikainen vuokraus vaikuta kahden vuoden yhtäjaksoiseen asumisaikaan, mikä on edellytys oman asunnon myyntivoiton verovapaudelle.
- Selvitetään, voidaanko maahan muuttavan työntekijän muuttokuluista tehdä kokonaan verovapaa henkilöstöetu, jos muuttaminen on tapahtunut lähetettynä työntekijänä työnantajan intressissä.
- Selvitetään mahdollisuuksia lisätä kannustimia vapaaehtoiseen eläkesäästämiseen muuttamalla tuloverolakia siten, että omien eläkesäästöjen nostaminen on mahdollista jo eläkkeelle jäädessä.
- Selvitetään liikuntasetelin käyttöalaan laajentamista kalastus- ja eräpalveluihin.

Liite D. Rakennepoliittiset toimet

Osana sopeutustoimia hallitus on linjannut rakennepoliittisista toimista, joilla tavoitellaan julkisen talouden vahvistumista velkasuhdetta vakauttavalla tavalla 2 miljardilla eurolla vuoden 2027 tasolla. Työllisyyden kasvu tavoitellulla 100 000 uudella työllisellä vahvistaisi julkista taloutta yli 2 miljardilla eurolla.

Rakenteelliset toimet jakautuvat työttömyysturvan kokonaisuuteen, muuhun sosiaaliturvaan ja verotukseen, työmarkkinauudistuksiin sekä muihin työllisyyttä vahvistaviin uudistuksiin. Hallitus seuraa työllisyystavoitteen toteutumista valtiovarainministeriön arvioiden perusteella vaalikauden aikana ja varautuu tekemään lisäpäätöksiä viimeistään puoliväliriihessä, mikäli tavoite julkisen talouden vahvistumisesta vaarantuu.

Kannustinloukkujen purkamisen kokonaisuudella tavoitellaan noin 41 000 uutta työllistä. Toimenpiteiden vaikutusarviot perustuvat valtiovarainministeriön arvioon.

Kannustinloukkujen purkamisen kokonaisuus	Työllisyysvaikutus	Työllisyyden julkista taloutta vahvistava vaikutus milj. €
Työttömyysturvan työssäoloehdon pidentäminen 12 kuukauteen (28 kk)	5 700	
Ansioturvan tason porrastus, 0 vk 100 %, 8 vk 80 %, 34+ vk 75 %	15 800	
Työssäoloehdon euroistaminen	1 500	
Lomakorvausten jaksotuksen palauttaminen	2 200	
Omavastuupäivien palauttaminen viidestä seitsemään	1 000	
Työssäoloehdon kertymisen lakkauttaminen palkkatuetussa työssä	1 300	
Lapsikorotusten lakkauttaminen	10 000	
Työttömyysturvan ikäsidonnaisista poikkeussäännöistä luopuminen	3 900	
Työttömyysturvan suojaosista luopuminen	vähäinen	
Kokonaisuus yhteensä		1 110

Muun sosiaaliturvan ja verotuksen kokonaisuudella tavoitellaan noin 37 000 työllistä. Muun sosiaaliturvan ja verotuksen kokonaisuuden toimenpiteitä on arvioitu toisistaan erillisinä.

Muu sosiaaliturva ja verotus	Arvio työllisyysvaikutuksista	Työllisyyden julkista taloutta vahvistava vaikutus milj. €
KHI/KEL-sidonnaisten etuuksien indeksitoimet	17 000	417
Asumisen tukien uudistaminen	1 900	50
Työmarkkinatuen kielitaitovaatimus	1 300	32
Työn verotuksen keventäminen	8 700	200
Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen	8 000	44
Vuorotteluvapaan lakkauttaminen	Vähäinen	-

Alla olevalla työllisyyttä vahvistavalla kokonaisuudella tavoitellaan 100 000 työllisen tavoitteen täyttymistä. Kokonaisuus sisältää sellaiset toimet, joiden työllisyysvaikutusten arviointi täsmentyy.

Muut työllisyyttä vahvistavat kokonaisuudet	Arvio työllisyysvaikutuksista	Työllisyyden julkista taloutta vahvistava vaikutus milj. €
Työmarkkinauudistukset:		
 Neuvottelujärjestelmän kehittäminen ja työrauhan parantaminen 		
Paikallisen sopimisen lisääminen		
Työllistämisen esteiden purkaminen		
Työelämän kehittäminen ja työhyvinvointi		
Työvoimapalveluiden uudistaminen		
• Työelämän tasa-arvo ja syrjinnän ehkäisy		
 Osatyökykyisten työelämään osallistumisen vahvistamine 		
 Työkyvystä huolehtiminen ja työssä jaksaminen 		
Toimeentulotuen uudistukset		
Kansainvälisten osaajien rekrytoinnin toimenpiteet		

Eläkejärjestelmän vaikutukset työllisyyteen ja julkiseen talouteen arvioidaan kolmikantaisesti valmisteltujen toimenpiteiden pohjalta.

Kotouttamisen vahvistaminen

Liite E. Määräaikainen 4 miljardin euron investointiohjelma

Toimenpide	Milj. euroa
Korjausvelan purkaminen	520
Infrahankkeet (Kehittämismomentti ja MAL-hankkeet)	797
Länsirannikon kilpailukyvyn ja kasvun edistämispaketti	130
VT5 Leppävirta—Kuopio	140
Pääradan kehittäminen Helsinki–Tampere, Liminka–Oulu-kaksoisraide, Tornio–Kolari -radan sähköistäminen	535
Turun Tunnin juna -yhtiön pääomittaminen (Espoo—Lohja & Turku—Salo)	460
Savonrata—Kouvola—Kuopio nopeuden ja kapasiteetin nosto	50
Lentoradan suunnittelu	43
Karjalanradan kehittäminen Luumäki—Imatra 2. vaihe	215
Rantaradan kehittäminen	80
Puhtaan energian Suomen -kärkihankkeet	160
Puolustusvoimien materiaalihankinnat	50
Matkailu- ja luontohanke Palokin koskien patojen purku	20
Elinkeinopoliittinen varaus	400
Sote-palveluiden vaikuttavuusinvestoinnit ja hoitojonojen purku	400
Yhteensä	4 000

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO valtioneuvosto.fi julkaisut.valtioneuvosto.fi

ISBN pdf: 978-952-383-763-8 ISBN painettu: 978-952-383-747-8

ISSN pdf: 2490-0966 ISSN painettu: 2490-0613